

338. Az érzékszervek felfüggesztése

Imádkozzuk a 83. számú éneket:

*Mint a szarvas ér vizéhez, lelkem Hozzád, égi Lény,
Úgy sóhajt, úgy szomjaz, éhez, vajh, elérlek egykor én?
Bús hívednek bánat árja éjjel-nappal étke lett,
Mert az álnok azt kiáltja, el nem érlek Tégedet.*

Az eksztázis szóról ma nagyon sokaknak az eksztázi tabletták jut eszébe. Ez a gyenge drogok közé tartozó szer veszélyes. Nem erről van szó, hanem ez csak a kábítószer mai óriási térhódítását jelzi: **Az eksztázi tablettát szedő ember menekülni akar a valóságból egy torz eksztázisba**, egy torz állapotba. Ugyancsak a mai embernek az eksztázis keresése igényét magyarázza az az óriási érdeklődés, amely a parapszichológia iránt van. A titokzatos események ura, befolyásolója akar lenni sokszor a mai ember.

Az eksztázisnak azonban vannak megengedett, tehát erkölcsileg nem kifogásolható formái, hiszen **a kábítószer használata bűn, az emberi testet és lelket**, Isten teremtményét **rombolja**. Vét az 5. parancsolat ellen. A festők is alkalmaznak ilyen megközelítést. Amikor a romantika művészetére gondolunk, főleg az időt szeretnék a képeiken megjeleníteni. **Gaspar David Friedrich német festő** 1808 és 1810 között festette a *Szerzetes a tengernél* című művét. Friedrich képein az idő mintha hirtelen megszűnne létezni, már nem érzékelhető. **A festmény szemléltetése pillanatában is az ember valamiképpen eksztázisban érzi magát**, mint olyan valaki, aki **kívül került önmagán**, megszabadult a kötelességek és a mindennapok szorításából. Friedrich képein az eksztázis tehát olyan gyakori visszavonhatatlan emberi magányosság állapotát jelenti, amelyben a természet a végtelen háttér szerepét tölti be. A valóságghú, aprólékos festői gonddal alkotott tájképekben, a hatalmas, fenséges látványban – amelyet szemlélve az ember még inkább rádöbben kicsiny és esendő voltára – lehetetlen nem felismerni a mögöttes jelentést. A *Szerzetes a tengernél* című festményen a Friedrich művészetében mindig jelenlevő vallási szimbolikán túlmenően rögtön elfogja a nézőt a kozmosz titokzatosságának érzése, amely fölött az embernek nincs hatalma. Szemlélheti, elmerülhet benne, félhet tőle, de az hatalmasabb az emberi létnél. Hogy az ember összemérhesse magát, kénytelen mintegy kifordulni önmagából. Hiszen ez a festmény a tengerpartot a maga végtelen horizontjával ábrázolja. A festő a szerzetest szinte irinyó-pirinyó emberalakként ábrázolja csak. Az ember, **a szerzetes még inkább megtapasztalja a teremtő Isten nagyságát, és ez elragadtatott érzéssel tölti be Isten nagysága iránt**.

Friedrich még jó 20-25 évvel később, 1830-35 között is alkotott egy hasonló jellegű festményt. Címe: *Holdat néző férfi és nő*. A festmény színhelye egy németországi erdő. Seholy egy ösvény vagy út. A fák sziluettje sötétben rajzolódik a rózsaszínű égre. A fa árnyékában, a nézőnek háttal két sötét köpenybe burkolt alak nézi a láthatáron lebukó holdat. Névtelen arc, arctalan, szinte kozmikus magány sugárzik róluk. A szerzõt ismerve **a hold lehet Krisztus szimbóluma**, az ember reménye és a természetfeletti világ jelképe, amelyben a reménység valóra válhat. A hold azonban a romantikus művészeknél mindenekfelett az elvagyódás kifejezője. Az ember szeretne kimenni önmagából. Szeretne eljutni nemcsak a hold magasába, hanem Istenhez.

I. Az eksztázis imája

Ez a szó: **eksztázis** a görög és a latin nyelvben a **kilépést**, illetve az **elragadtatást jelenti**. Általános értelemben az eksztázis önkívületi állapotot jelent, amelyben a tárgyi világgal való kapcsolatot meggyengíti, vagy teljesen felfüggeszti egy az érzékekre, illetve a tudatra ható természetes vagy természetfeletti eredetű dolog. A szemlélődő élet bizonyos szakaszaiban megjelenő pillanatszerű eksztázis nem más, mint az átlagosnál nagyobb összeszedettség. Már Isten az, Aki tevékenykedik. Az imádság folyamán, ebben az állapotában Isten egy-egy pillanatra

magához vonja a lelket, és megismertet vele egy-egy igazságot. Ilyet az Apostolok Cselekedeteiben is találunk. Amikor Péter a tengerparti Joppe városban volt, *a nap 6. órája*, tehát a mi déli 12 óránk felé felment a ház tetejére, lapos tetejére imádkozni. Közben megéhezett, és enni szeretett volna. Mialatt enni valót készítettek számára, *eksztázisba esett. Láta, hogy megnyílik az ég, és onnét valami lepedőszerű ereszkedik le 4 csücskénél fogva a földre...* Itt tanítást kap az apostol: A földi állatok evés szempontjából *nem közönségesek, nem tisztátlanok, tehát ehet belőle* (vö. Ap Csel 10, 9-17).

Pál apostolnak is volt hasonló élménye. Beszámol arról, hogy amikor megtérése és Arábiából való visszatérése után Damaszkuszból *Jeruzsálembe ment, akkor a templomban imádkozva elragadtatásba esett. Krisztust látta, Aki így szólt hozzá: „Siess, gyorsan távozzál el Jeruzsálemből, mert nem fogadják el a rólam szóló tanúságtételeidet!”... Ekkor messzire, a pogányok közé küldi* (vö. Ap Csel 22, 17-18. 21).

A szoros értelemben, tehát **teológiai értelemben az ekstázis azonban természetfeletti okokon alapuló misztikus imamód**, a szemlélődés egy fajtája. Ebben az imamódban a lélek az Istennel való egyesülés következtében elveszíti külső és belső érzékeinek használatát. A misztikusok szerint az egyszerű ekstázist nem kísérik különösebb testi jelenségek. Lassan kezdődik, és fokozatosan kapcsolja ki az érzékeket.

Az ekstázis következő szintje az **elragadtatás**. Ez hirtelen lép fel, heves lelki megindítottságok közepette. A legmagasabb foka az ekstázisnak a **lélek röpte**, amelyben a tudat azt észleli, hogy a lélek kiszáll a testből. Erről majd még később fogunk beszélni. Most tehát a **természetfölötti ekstázis** fogalmát boncolgatva annak a működését, módját szeretnénk tanulmányozni.

Az ekstázis állapotában az ember lelke rendkívül tevékeny. Azonban a teste mintegy felfüggeszti a funkcióit. A tudat a látomás élményében merül el. Mondhatjuk így is: az ekstázis imaélményében **az ember elveszíti önmagát**. Lemarad az ember a léleknek az Istentől való megragadottsága miatt. A lélek egyre magasabbra kerül. Ez azonban nem úgy működik, mint a gyermekek léggömbje, amelyet ha a levegőnél könnyebb gázzal töltenek meg, akkor az a gáz belülről hajtja a léggömböt egyre magasabbra. Ez az ekstázisban történő isteni vonzás inkább a mágneshez hasonlít, amely a vasreszeléket fölemeli maga fölé egy szinttel magasabbra. Már nem a papírlapon van, ahogy a kísérletet, a vasreszeléket összegyűjtve bemutattuk, hanem a fölötte levő mágneshez felragadtatott. **Isten az ekstázis, az elragadtatás imájában a lelket ellenállhatatlan erővel vonzza magához**, anélkül azonban, hogy erőszakot vetne az ember szabad akaratán.

II. Isten már nemcsak az imádkozó ember figyelmét és szeretetét irányítja magára, hanem az ember egész lényét

Ha az askézis állapotában az imádságot így határozhatjuk meg: az ember belekapcsolódik Istenbe, akkor a kontemplatív imaszakaszában már inkább azt kell mondanunk: **Isten az, Aki magához vonzza, magához ragadja az embert, és belekapcsolja önmagába**. Az imádságban az ember engedi, hogy **Isten szeretete magához vonzza őt**. Az imádkozó ember sokszor lehunyja a szemét, vagy lesüti a tekintetét, de van úgy, hogy felemeli a szemét a magasság felé. Itt már valahol az Úristen vonzása kezd érvényesülni.

Ha a Zsoltárossal együtt felemeljük a tekintetünket a hegyek fölé - mert nézni szeretnénk, honnan jön a mi üdvösségünk -, akkor valahol megtapasztalhatjuk azt, hogy **már nem a földi dolgok, nem a teremtmények felé irányul a nézésünk, hanem azokon túlra tekintünk, mert Isten egyre jobban magához vonzza lelkünk tekintetét, lelkünk irányulását**. A csillagvizsgálókban az ég felé irányuló távcsöveket nem lehet egy pillanat alatt a vízszintesből meredek szögben felfelé az égnek irányítani, vagy függőlegesen felfelé, hanem a segítő szerkezet csak apró lépésekkel viszi a távcsövet a horizont fölé. Idő kell hozzá, de rááll az ember tekintetét meghosszabbító távcső arra az égi magaslatra, ahol a tudós egy-egy csillagot jobban szeretne megfigyelni.

Amikor az imádkozó ember kezdi megtapasztalni, hogy Isten magához vonzza a tekintetét, akkor így egyre jobban magasra emelkedik a lelke irányulása. **Mindig egy kicsit följebb vonzza őt az Úr. Erdemes türelmesnek lenni, és csendben várakozni**, mint ahogyan a csillagász rászánja az időt, amíg a távcső a megfelelő szögbe lesz beállítva. Az imádkozó ember számára a hitünk lesz az a segédeszköz, amely a tekintetünket egyre magasabbra irányítja Isten felé. Most lassan, csendben **engedjük, hogy az Úr egyre magasabbra vonzza a hit által lelkünk irányulását!**

Hogy mennyire valóságos élmény lehet az imádkozó ember számára ez az Istentől való magához ragadottság, hadd idézzek egy ide vonatkozó vallomást az egyik testvérünktől: „A közös imát mondtuk a kápolnában. Engem elfogott Isten jelenléte, ahogyan az néha előfordul velem. Ő ott volt, és én Vele voltam. Amikor ez megszűnt, meglepődtem. Mindenki elment már. A többiek azt hitték, hogy aludtam. Én biztos voltam benne, hogy nem aludtam. De az alatt az idő alatt semmit sem éreztem már abból, ami körülöttem történt.” (Emmanuel Renault?? v. Renaux?? karmelita: *A terézi ima* 89. oldal). Az Istentől való megragadottsági élmény tehát egy vallásos, vallási élmény. A valahova tartozásnak, a valahova tartozás élményének a csúcsa. Ilyenkor **az ember már se lát, se hall**. Az érzékszervek mintegy lemaradnak, nem tevékenykednek, nem működnek, mint a hang sebességénél gyorsabban haladó repülőgép le hagyja a motor hangát. Előbb látjuk a gépet, és csak később érkezik hozzánk a hangja. Nem alvásról van szó, hanem valami nagyon is intenzív ébrenlétről. Az ember a testben alszik el, de itt a test sem alszik, a lélek sem, viszont **a testben élő ember szelleme kimondhatatlan intenzitással lángol felfelé, az ég felé. Önmagánál túlra vonzza őt már a feléje irányuló isteni Szeretet**. A lélek itt megéli: **már jobban tartozom Istenhez, mint önmagamhoz**. A temetési szertartásban imádkozza az Egyház: „A pokol hatalmától mentsd meg, Uram, lelkét!” A latin szöveg: ...Domine – Ments meg, ez azt jelenti: ragadd ki a halál kapujából, nehogy a halálba jusson, hanem a mennyországba kerüljön!

III. Az eksztázis, az elragadottság imájában az ember

- **meghal a pokolnak**, mert már nem követ el halálos bűnt,
- **meghal e-világnak**, mert már nem annak a vonzásában él,
- **meghal önmagának**, mert önmagán túlmutató magasságokban akar élni;
- **az Úr pedig kiragadja, elragadja, magához emeli az imádkozó ember lelkét**.

Az imádság eddigi szakaszában az ember átélte azt, amit mondott Istennek, örömmel befogadta azt, amit hallott tőle. Szeretettel gyönyörködött Istenében. Itt azonban már a lélek nem annyira a hozzá szóló Istent éli meg, hanem az őt magához emelő, magához ragadó Istenének a közelségét, lényét. Egyre inkább megéli az imádkozó ember ebben a szakaszban azt, hogy már „nem itt”, a földi tájakon van, hanem „ott, Istennél”. Egyre gyakoribb, egyre visszatérőbb **imaélménye lesz: Nála van már, nem önmagánál. Istenre tekint**, nem a földi dolgokra.

Eddigi imáiban a lélek fájdalmasan sóhajtozott isteni Ura felé, mondogatván Neki: „Hiányzol, Uram!” És milyen boldog volt, amikor megtapasztalhatta: Isten lehajolt hozzá, neki ajándékozta önmagát, betöltötte a szeretetével a lelkét. Itt már nem is kellett mondania az Úrnak: „Hiányoztál”, mert **egyszerűen csak megélheti: „Kínzó hiányod enyhült, eljöttél, Uram, hozzám a földre, a lelkem mélyére.”**

Eddigi imáiban a lélek olyan volt, mint a remete, aki a sivatagba indult, hogy Isten megkeresse. Az elragadottság ima szakaszában azonban a lélek **már megtapasztalja: Isten magával vitte** nemcsak a sivatag legmélyére, hogy *a szívére beszéljen* (Oz 2, 16), ahogyan Ozeás prófétánál üzenté az Úr, hanem Isten magával ragadja, **a szívének a közepébe**. Itt már az eddigi a mennyei honvágyának a beteljesedését éli meg a lélek. Ha eddig azt imádkozta: „Jöjj el, Uram, Jézus, jöjj Szentlélek Úristen!”, vagy sóhajtozott: „Vigyél magaddal mennyei palotádba, akkor itt már megélheti mennyei honvágyának beteljesedését. Nem szükséges már tovább esedeznie: „Uram, ragadd el a lelkemet, vonj magadhoz engem!”, hanem **boldogan megtapasztalja: Isten magához ragadta őt**.

IV. Az imádság csúcslénye

A külső és belső érzékszervek azért nem tevékenykednek itt ebben az imaszakaszban, mert az ember nemcsak belefeledkezik Isten szeretetébe, hanem **beleragadtatik az ő Istenének a világába**. Mint ahogyan a felnőttnek már nincs szüksége a gyermek háromkerekű biciklijére, vagy lábbal hajtható rollerjére, kinőtte azokat; úgy az Isten szívébe belenövő imádkozó embernek sem ezek a testhez kötött külső, belső érzékszervek szállítják az információt. **Lelke egyre jobban Istentől kapja a tudást és a szeretést**, az ismeretet és az akaratirányulást. Bár még itt, a földön él, egész mivolta ehhez a testi léthez van kötve, **de lelke jobbik felé már Isten világába lett beleragadva, Istentől felemelve**. Ahogyan az ember jól érzi magát, amikor fáradtságos erőfeszítéssel feljutott egy hegycsúcsra, úgy van a lélek is. Csakhogy ide már nem a saját erejével jut el a lélek, hanem Isten a hegyre, a hegycsúcsra felvezető libegőnél is gyorsabban, könnyebben, erőfeszítés nélkül viszi föl magához az imádkozó ember lelkét.

- **Az ember csak azt tudja**, hogy nem tudja, hogy hogyan került ide.
- Az ember csak azt tudja, hogy most az imádságában már Istennél van.
- Csak azt tudja, amit akár évek fáradtságos hegyre menetelésében, az imádság hegyére való haladásában nem tudott elérni, azt **most megkapja egy szempillantás alatt. Fenn van Isten hegyén, a csúcson. Az imádság igazi csúcslénye ez**. Isten a hegyen – ahol lakik – helyet ad az embernek, magához emelte, magához ragadta. Itt az ember már nem a földi tájak szépséges tájaiban gyönyörködik, hanem még messzebbre, **még följebb, Isten szívébe irányul**. Itt már ugyanis kibontakozik Jézus vágya, amelyet így fejezett ki: *Az ajtóban állok és zörgetek. Aki kinyit nekem, ahhoz bemegyek, velem étkezem, ő meg énvelem* (Jel 3, 20).

Az a fölséges esemény valósult meg, hogy **Jézus nyitotta ki az Ő szíve ajtaját. Jézus von magához**: „Jöjj be, kedvesem, az én szívem hajlékába! Légy velem! Étkezz velem! Táplálkozz belőlem! Egyél engem! Éljen belőlem!” A lélek, akit Isten ilyen magasra és ilyen közel ragadott magához, már nemcsak azt hallja, amit az *Énekek éneke* mennyasszonyának mond az isteni Vőlegény: *Elragadóan szép vagy, kedvesem* (Én 1, 15), hanem kimondhatatlanul, szavak megformálása nélkül is megéli: „Isteni Uram, elragadóan kedves vagy nekem! Magadhoz ragadtad a szívem.”

Itt már nem kell szavakkal folytatni, **csak engedni** ennek az elragadó Istennek, engedni **az Ő magához ragadó szeretet vonzásának**. Meghallja Isten szavát, amellyel szíve titkát közli vele:
Gyermekem, te most már tudod, hogy szeretlek én!

Válaszoljunk erre az isteni közlésre szívünk egész szeretetével:

Istenem, szeress még jobban engem szüntelen!